

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Веселина Раева, член на научно жури,
определено със заповед на Ректора № РД 38-366/11.07.2019 г.

за дисертационния труд на редовен докторант **Анита Петрова Николова** към катедра „Реторика“, Философски факултет, СУ „Св. Климент Охридски“, научна специалност:

2.3. Философия (Академична реторика и комуникация)

Анита Петрова Николова, докторант, зачислена със Заповед № РД 20- 1072 / 18. 07. 2016 г., редовна форма, със срок на обучение 18.07.2016 до 27.06.2019; направление 2.3 Философия (Академична реторика и комуникация) на тема:

„Реторични особености на съвременната академична комуникация“ с научен ръководител проф. дфн Иванка Мавродиева

Анита Николова проявява задълбочен и траен интерес към академичната дейност и работата на катедра „Реторика“, ФФ на Софийския университет, водила е упражнения по учебни дисциплини, участвала е в научни форуми и проекти, един от които е № М 10/2 „Формиране на компетентности и усъвършенстване на умения за прилагане на съвременни методи и методики за научни изследвания от млади учени“, изпълнявала е в срок научните си цели според индивидуалния план и е покрила общо за трите години 258 кредита. Представяла е отчети за всеки три месеца и за всяка година и през трите години на обучение е получавала положителна атестация от научния си ръководител проф. д.ф.н. Иванка Мавродиева. Всички изискуеми материали и документи са надлежно представени: заповеди, дисертация, автобиография, копия на публикации, автореферат. В окончателния вариант на текста на дисертацията, който е депозиран заедно с автореферата и др. документация съгласно изискванията и в срок, са отразени препоръките на хабилитираните лица, участващи в заседанието на разширения катедрен съвет на 27.06.2019 г., на което е взето решение за започване на процедура за публична защита.

Задълбочените изследователски и анализаторски способности на Анита Николова, свързани с интердисциплинарния подход и реализация на реторичните й

изследвания, както и активната ѝ работа по време на докторантурата позволяват да се оценят високо професионално-личностните ѝ качества.

Структура и съдържание на дисертацията

Прегледното структуриране на дисертационния труд представлява: *основен текст* – 216 страници, в които са разработени увод, четири глави (две теоретични и две изследователски), заключение, приносни моменти, библиография, списък с публикации на докторанта, както и *приложения* от 142 страници и *автореферат*, състоящ се от 34 страници. Обемът на изследователския труд за реторичните особености на съвременната академична комуникация е изпълнен с качествено съдържание и съответства на стратегията за развитието на висшето образование в Р България за периода 2014-2020, както и модернизирването и интегрирането на онлайн платформите и електронните ресурси в обучението.

Научният и емпиричен подход в тригодишното докторантско проучване, обработване и осмисляне на реторичните особености на съвременната академична комуникация доказва, че Анита Николова е въплътила професионално, отговорно и задълбочено придобитите теоретични си познания в дисертационния труд.

В първа глава: Науката реторика: поява, развитие, основни понятия и съвременни проявления са въведени термини от реториката и последователно са обосновани предпоставките за промените в академичната комуникация чрез разглеждане на основните понятия в реториката, развитието ѝ от Античността до днес, развитието на академичната реторика, изведено чрез реторичните канони, класификации и аргументация, които се изследват и чрез съвременните проявления във визуалната и виртуалната реторика. Формулировката на докторанта за „триадата оратор-реч-аудитория” се изследва в контекста на всички видове реторика, за да се изведе научният извод за обвързването на реториката с все повече науки и научни полета. В края на всяка глава са изложени изводите и обобщенията, които внасят допълнителна прегледност. В цялостната теоретико-практическа разработка откривам постоянно научни доказателства за извеждане на генералния извод, че:

„Реториката успешно се адаптира към технологичното развитие на комуникацията и промените в заобикалящия свят, разширява сферата си на приложение във виртуална среда и запазва своята основна функция да убеждава.” (стр.53)

Втора глава: Академична комуникация - същност, класификации и жанрове се явява плавен теоретичен преход от общите положения в реториката към

същността, класификациите и жанровете на академичната комуникация. Въвеждат се термини и понятия от комуникацията. В първа подглава „Комуникацията като процес” конкретно са представени научните източници и изследователи на различните видове канали на комуникацията. Видовете комуникация (писмена, устна, визуална, невербална и виртуална) и класификациите ѝ чрез основните критерии като разстояние между участниците в общуването, дискурса, участниците, средата на общуване, използването на технически средства се съпоставят и доразвиват и в частта за академичната комуникация.

Жанровете и класификациите на академичната комуникация, в частност на писмената академична комуникация, са прегледно систематизирани и доразвити както в диалогичните формати в академичната комуникация, така и в новите жанрове, които съвременното динамично допълва със зараждането на новите жанрове в академичната комуникация като виртуалната академична комуникация и обучението през 21 век. Изведена е връзката между академичната комуникация и спецификата на електронното обучение през 21 век (виртуална класна стая и уебинар), предизвикателствата от вида „учене през целия живот”, които налагат усвояването на нови знания не само от студентите, но и от преподавателите, които предполагат и въвеждането на нови понятия като е-преподавател, е-лекции, виртуално обучение, уеббазирано обучение, мобилно обучение, интерактивно и смесено обучение. Тълкуването на новите обстоятелства в академичната комуникация не би могло да се защити без изследване на характеристиката на преподавателите и студентите през 21 век, техните нови потребности и закономерност на промените. Навременна е и разработката на поколенческите характеристики в така наречените поколения Y и Z. Не липсват характеристиките за стила на писане на Анита Николова изводи и обобщения в края на всяка глава, в които доказва, че „преподаването без иновации в съвременните висши учебни заведения в България не е достатъчно ефективно.” И е необходима промяна в нагласата и мотивацията на самите преподаватели.

В трета глава – Реторичен и комуникативен анализ на видео лекциите от платформите за обучение Coursera и Massive Open Online Courses – се преминава към практико-приложния характер на дисертационния труд, в която се анализират видео лекции от платформите Coursera и MOOCs. За допълнителна прегледност и онагледеност трета глава се състои от две части. В първата е представен дизайнът на изследването чрез изясняване на методите, методиката и етапите, във втората част е самият анализ на видео лекциите, състоящ се от реторичен анализ на обучителните

видео клипове. Създадена е методика за изследване на видео лекциите от двете платформи, която обхваща 25 критерия, разпределени в пет групи. Анализираният корпус от 200 лекции (по 100 от всяка платформа) внушава задълбоченост и отговорност към научното познание. Комуникативният и реторичният анализ на видео лекциите са изчерпателно анализирани и дават възможност за пълна ориентация за продължителността, начина, оформлението, структурирането, изложението на лекциите, реторичните аргументи и похвати на вербално и визуално ниво, неезиковите средства в поведението на преподавателите могат да послужат за истинска промяна в нагласата и мотивацията на самите преподаватели, ако дисертационният труд бъде издаден и разпространен в образователните институции.

Четвърта глава: Емпирично изследване на съвременната академична комуникация

Четвърта глава представлява анкетен въпросник от 12 въпроса, целящ анализ на резултатите от проведено анкетно допитване, което е консултирано и с главен асистент от Философския факултет, което допринася за високата оценяване на проучването и на обработката на статистическите данни. В добавка анкетното проучване е извършено сред студенти от 35 специалности на няколко големи университета.

Изведени са същността и структурата на емпиричното изследване, концептуален модел, описание и провеждане, обработка на данните, видовете анализ от анкетното проучване. Изложени са резултатите от честотния дескриптивен анализ и от анализа на кростабулациите. Присъстват изводите и обобщенията, характерни за всяка глава. 23-те графики допринасят за визуалното възприемане на анализа.

В *Заклучението* теоретико-обзорният характер на първите две глави е балансиран с реторичния и комуникативен анализ на видео лекциите и емпиричното изследване на съвременната академична комуникация.

Научната традиция до този момент не разполага с такова цялостно, съвременно и обстойно изследване на видео лекции като ново и значимо средство за обучение. Напълно подкрепям изведения от докторанта извод, че видео лекциите и онлайн курсовете могат да се използват за обучение, самообучение и повишаване на квалификацията на студентите и допълвам – също така и на преподавателите.

Приносните моменти са конкретни, кратко и ясно формулирани без словесни фиоритури и са разделени в две категории: А. Приноси в научно-теоретичен план и Б. Приноси на изследователско равнище.

Библиографията е оформена съгласно изискванията и наброява 149 литературни източника, от които 88 на български и 61 на английски език.

Списъкът с публикации на докторанта представлява шест научни статии по темата на дисертационния труд, от които едната в съавторство с научния ръководител и трети автор, една научна статия под печат и рецензия на книга. Този списък служи за солиден доказателствен материал, че докторантът Анита Николова целенасочено е изследвала, анализирала и популяризирала полето на научната си разработка.

Участието и отчитането на научни проекти и научни събития в тригодишния докторантски курс допълват високата оценка на дисертационния труд.

Авторефератът представя точно съдържанието на дисертацията и е издържан според регламента.

Докторантът Анита Николова покрива изискванията и заложените в индивидуалния план задачи и дейности и изцяло се е съобразил с бележките и препоръките на научното жури, което дава основание да се счита, че научно-теоретичните постановки и методически приноси на докторанта Анита Николова очертават задълбочени познания в научните търсения и служат за доказателство за настъпващите промени в съвременния обучителен модел и академична комуникация.

Отправлям препоръка: След успешна публична защита да се направят видео лекции, които да бъдат качени в българска онлайн платформа, за да станат достояние на по-широка онлайн аудитория и също така научният труд да бъде издаден и като книга.

Дисертационният труд на редовен докторант **Анита Петрова «Реторични особености на съвременната академична комуникация»** с научен ръководител проф. дфн Иванка Мавродиева представлява достижение за научната мисъл в областта на реториката, по-конкретно на академичната реторика. Прекрасният баланс между теоретичното и практическото познание позволява на научния труд да се използва за по-широки цели и за различни образователни нива и институции. Освен за студенти и преподаватели, научният труд може да послужи за източник на полезна информация за експертите и служители в Министерство на образованието в изграждане на адекватни учебни програми и обучителни платформи. Надявам се дисертационният труд да послужи на докторанта Анита Николова за основа на бъдеща научна кариера.

Не на последно място, бих искала да отправя предложение към уважаемите членове на научното жури на **Анита Петрова Николова** да ѝ бъде присъдена

образователната и научна степен „доктор” по научна специалност: 2.3. Философия (Академична реторика и комуникация), катедра „Реторика“, Философски факултет, СУ „Св. Климент Охридски“ и в качеството си на член на журито заявявам, че ще гласувам с „да”.

23.08.2019

гр.София

Подпис:

проф. д-р Веселина Раева